

TÁC DỤNG CỦA SUBJECT HEADINGS ĐỐI VỚI VIỆC CHUẨN HOÁ NGHIỆP VỤ THƯ VIỆN

Nguyễn Văn Dũng
Thư viện tỉnh Bình Dương

Ngày nay, các thư viện trên thế giới đã tiến hành chuẩn hoá biểu ghi thư tịch nhằm liên kết, chia sẻ nguồn lực thông tin. Ngành thông tin thư viện nước ta cũng không nằm ngoài quy luật đó, các thư viện trong nước đã tích cực hoà nhập vào tiến trình chuẩn hoá, đang sử dụng những chuẩn: MARC 21, Khung phân loại thập phân Dewey (DDC), Quy tắc biên mục Anh - Mỹ ấn bản lần thứ hai năm 1998 có sửa đổi (AACR2).

Tuy nhiên trong nghiệp vụ thư viện chúng ta còn một khía cạnh quan trọng nữa là “**SUBJECT HEADINGS**” tạm dịch là “**Đề mục chủ đề**” cho tài liệu đang còn gặp nhiều khó khăn vì thiếu công cụ hỗ trợ, đó là Khung Đề mục chủ đề bằng tiếng Việt.

Sự cần thiết của Đề mục chủ đề trong việc chuẩn hoá nghiệp vụ thư viện và tìm kiếm tài liệu của người dùng tin theo chủ đề.

Khi nói đến Mục lục thư viện, người ta thường nói ngay đến Mục lục tác giả (Author Catalog) và Mục lục tên sách hay nhan đề (Title catalog). Mục lục tác giả giúp độc giả tìm kiếm một cuốn sách mà độc giả đã biết tên tác giả hoặc truy cập toàn bộ những cuốn sách có trong thư viện do cùng một tác giả viết. Mục lục tên sách hay nhan đề giúp độc giả tìm một cuốn sách khi biết nhan đề của nó, có thể chưa biết tên tác giả. Hai loại mục lục này chỉ giúp độc giả truy cập vị trí của một cuốn sách nào đó có trong thư viện hay những cuốn sách được viết do cùng một tác giả. Nó ít có công dụng trong việc giúp độc giả sưu tầm, khảo cứu.

Mục lục chủ đề (Subject Headings) nhằm mục đích giúp độc giả có thể tìm thấy một cuốn sách mà đề tài của nó đã thể hiện và cho biết thư viện có những cuốn sách cùng một đề tài. Công dụng của Mục lục chủ đề trong việc sưu tầm, khảo cứu là vô hạn. Hơn nữa Mục lục trực tuyến của các nước Phương Tây ngày nay đều được trình bày dưới dạng Đề mục chủ đề (Online catalog).

Để phục vụ người sử dụng truy cập theo chủ đề, cán bộ biên mục ngoài việc phân loại để xếp tài liệu theo môn loại, cần phải định chủ đề tài liệu để có thêm điểm truy cập trong hệ thống tra cứu tài liệu.

Công tác định chủ đề tài liệu được thực hiện trên cơ sở phân tích và đánh giá những tiện lợi mà Đề mục chủ đề mang lại trong quá trình xử lý và phổ biến thông tin nhằm:

- Phản ánh đầy đủ nội dung tài liệu hay nói cách khác có thể phản ánh mọi khía cạnh đề tài của tài liệu. Mỗi đề mục chủ đề có thể phản ánh toàn bộ hay một phần của nội dung tác phẩm thông qua việc kết hợp diễn giải thứ bậc quan trọng của các chủ đề được đề cập; hay bổ sung các phụ đề (Tiểu phân mục) nhằm phản ánh một cách chính xác và rõ nét hơn về mục đích của đề tài (như phụ đề hình thức, phụ đề thời gian, phụ đề địa lý,...).

- Thể hiện tập trung vốn tài liệu của thư viện khi người dùng tin thay vì chỉ có thể tiếp cận với một tài liệu duy nhất của thư viện thông qua một chỉ số phân loại hay nhan đề tài liệu cụ thể nào đó. Tiếp cận khái quát và đầy đủ thông tin tài liệu thư viện khi mỗi tài liệu không phải có một đề mục chủ đề duy nhất mà có thể đề cập đến các đề tài khác nhau.

- Hỗ trợ công tác tra tìm tài liệu với các yếu tố khác (như nhan đề, ký hiệu phân loại,...), người dùng tin cần phải xác định đúng thuật ngữ hoặc nắm rõ cấu trúc chỉ số phân loại thư viện. Trong khi đó với đề mục chủ đề, người tìm tin không phải nắm vững cấu trúc đề mục chủ đề vì nó là ngôn ngữ tự nhiên, người dùng tin có thể sử dụng ngôn ngữ tự nhiên để xây dựng thuật ngữ dùng tin. Đề mục chủ đề mang lại khả năng tiếp cận tài liệu một cách khái quát và đầy đủ hơn, hỗ trợ người dùng tin khi không xác định được thông tin chính xác như tên sách hay nhan đề, tác giả,... của tài liệu cần tìm.

Với những tiện ích trên, Đề mục chủ đề ngày càng đóng vai trò quan trọng trong việc khai thác thông tin của người dùng, cũng như thể hiện vốn tài liệu đa dạng của thư viện.